УДК 81'367.622:378.147
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.106.21

Торчинський М. М., Торчинська Н. М., Шиманська В. О.

ЧИСЛІВНИК ЯК ОБ’ЄКТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ВИВЧЕННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФІЛОЛОГІВ

Стаття присвячена аналізу суперечливого статусу числівника в українському мовознавстві та особливостям його міждисциплінарного вивчення в системі професійної підготовки філологів. Автори підкреслюють, що числівник, незважаючи на незначну кількість лексем, є важливою периферійною частиною мови для передачі квантитативної інформації.

Визначено диференційні ознаки числівника як повнозначної відмінюваної частини мови, що вказує на означену / неозначену кількість або абстрактне число. У статті простежено історію виокремлення цього класу слів та сучасне бачення числівника провідними граматистами, які заперечують існування порядкових числівників, пропонуючи відносити їх до порядкових прикметників. Дослідники наголошують на необхідності врахування цієї ключової розбіжності між шкільним (зберігає поділ на кількісні та порядкові) та університетським (відносить порядкові до прикметників) курсами україністики.

Основне завдання дослідження – показати, як числівник інтегрується в міждисциплінарний процес навчання бакалаврів-філологів. Встановлено, що інформація про числівник поглиблюється під час вивчення низки лінгвістичних та лінгводидактичних курсів: морфології (семантичні, морфологічні, словотвірні критерії, складні правила відмінювання), синтаксису (синтаксична роль, сполучуваність), практикуму з української мови (орфографічні та орфоепічні норми), історико-лінгвістичних дисциплін (еволюція статусу), стилістики й культури мовлення (стилістична роль, діалектні й суржикові форми), методики навчання української мови (специфіка подання матеріалу в середній школі та усунення протиріч).

Автори стверджують, що міждисциплінарний підхід у ЗВО має убезпечити від дублювання матеріалу, сконцентрувавшись на фундаментальних ознаках, які найкраще проявляються в межах кожного курсу, та забезпечити єдине наукове бачення цієї частини мови.

Ключові слова: *числівник, кількісні числівники, міждисциплінарне вивчення, морфемна будова, морфологічні особливості, підготовка філологів, порядкові прикметники, синтаксична роль.*

Числівник як частина мови в українському мовознавстві ґрунтовно характеризується переважно в академічних граматиках: «Теоретична морфологія української мови» [3], «Граматика сучасної української мови. Морфологія» [6], підручниках для закладів вищої освіти, таких як «Сучасна українська літературна мова» [10], «Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія» [12]; рідше – в монографіях, на зразок: «Числівник української мови» [5], «Числівники в українській мові» [9], «Числівники в слов’янських мовах: порівняльно-історичний нарис» [11]. Це слова, які характеризуються наявністю низки відмінностей у трактуванні їхньої сутності на рівні шкільного і вишівського курсів україністики; простежується і специфіка творення, відмінювання і сполучення з іншими лексемами не лише групи слів, а й окремих числівників. Водночас ця частина мови (хоча тривалий час не всі мовознавці її виокремлювали) кількісно невелика, проте важлива з погляду передачі квантитативної інформації у змісті повідомлення.

Стандарт вищої освіти України спеціальності 035 Філологія не виокремлює спеціальних компетенцій і програмних результатів навчання, пов’язаних із вивченням числівника, хоча певну причетність до нього мають ті компоненти, які стосуються загалом лінгвістики, як-от: ФК 3 «Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються (ється)» [13, с. 8] чи ПРН 12 «Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища та процеси, що їх зумовлюють» [13, с. 9].

У навчальному процесі бакалаври-філологи (аналогічно – і здобувачі вищої освіти спеціальності «Середня освіта (Українська мова і література)» інформацію про числівник поглиблюють при вивченні навчальних дисциплін «Вступ до мовознавства», «Практичний курс української мови», «Історичної граматики української мови» і / або «Старослов’янської мови» чи «Історії української літературної мови», «Сучасної української літературної мови», «Стилістики української мови» та «Методики навчання української мови», частково – й низки інших.

Основне **завдання** нашого дослідження – показати, на які аспекти звертається увага при вивченні числівника на вказаних лінгвістичних і лінгводидактичних курсах, зокрема убезпечитися від повторення однакового матеріалу і, навпаки, сконцентруватися на тих фундаментальних ознаках нумеративів, які найкраще проявляються саме в цих курсах.

Основну інформацію про числівник як частину мови добувачі вищої освіти отримують, коли вивчають сучасну українську літературну мову, зокрема розділ «Морфологія».

Орієнтуємося на сучасне бачення сутності числівника, що простежується вже з його дефініції: «Числівник – одна з периферійних частин мови, що називає означену чи неозначену кількість предметів та абстрактне число і виражає це категорійне значення кількості в морфологічних категоріях відмінка за обмеженого функціонування категорій роду і числа» [5, с. 318].

Підкреслюємо основні ознаки числівника:

1) належить до периферійних, а не центральних частин мови, як, наприклад, і прикметник та прислівник;

2) вказує лише на кількість предметів, поєднуючись із субстантивами і виконуючи тоді квантитативну функцію, та абстрактне число, коли числівник вживається самостійно і реалізує нумеративну функцію; наголошуємо, що числівник не вказує на порядок при лічбі (то вже будуть порядкові прикметники, з якими студенти знайомилися раніше);

3) кількість предметів, на яку вказує числівник, може бути означеною чи неозначеною, тому розрізняють означено-кількісні (власне кількісні: *три*, *двадцять*; збірні: *четверо, десятеро*; дробові: *півтора, дві десятих*) та неозначено-кількісні числівники: *кількадцять, мало*;

4) акцентуємо, шо більшість числівників відмінюється за відмінками («До невідмінюваних належать тільки неозначено-кількісні займенники *мало, немало, чимало* і дробові числівники *пів, півтора, півтори, півтораста*» [5, с. 339]).

«Уживаючись у приіменниковій позиції, числівник «… узгоджується з кількісно означуваними іменниками лише в род., дав., ор. і місц. в., у наз. та знах. в. керує ними (*п'ять книжок, п'ятьох книжок, п'ятьом книжкам, п'ять книжок, п'ятьма книжками, п'ятьох книжок*)» [15, с. 794]. «Хоч у позиції кличного відмінка числівники вживані рідше, проте це не дає підстав заперечувати наявність у них грамеми кличного відмінка» [5, с. 345–346]: ***Четверо** учнів, підійдіть до нас; **П'ять** дівчаток, вивчіть цей вірш*;

5) характеризуючи обмежене функціонування категорій роду й числа, зазначаємо, що вони по-різному проявляються в окремих числівниках. Зокрема, протиставлення грамем чоловічого, жіночого й середнього роду та числа однини і множини виразно засвідчується у слові *один* (***один** день, **одна** доба, **одне** село – **одні** люди*). Власне-кількісний числівник *два*, збірний *обидва* та дробовий *півтора* вказують на чоловічий або середній рід (***два** хлопці, **обидва** поля, півтора гектара*), а *дві*, *обидві*, *півтори* – на жіночий (***дві** сестри, **обидві** половини, **півтори** години*). Класифікаційною категорія роду є у числівниках *нуль, тисяча, мільйон, мільярд* і под., водночас форма множини частіше використовується для творення складених числівників.

Аналогічно, тобто лише як частина мови, що позначає кількість предметів або абстрактне число, без вказівки на порядок при лічбі, трактується числівник і в інших працях, таких як «Частини мови в семантико-граматичному аспекті» [4], «Граматика української мови. Морфологія» [2], «Морфологія української мови» [7] та ін.

Проте окремі автори традиційно розмежовують кількісні й порядкові числівники. Наприклад, в навчальному посібнику «Сучасна українська літературна мова» дефініція числівника має такий вигляд: «Числівником називається частина мови, що означає число або певну кількість однорідних предметів чи порядок предметів при лічбі» [10, с. 225], відповідно розрізняються власне кількісні, неозначено-кількісні, збірні і дробові й окремо – порядкові числівники [10, с. 226]. Аналогічною є характеристика числівника і в підручнику М. Я. Плющ «Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія» [12].

Шкільні підручники теж дотримуються такого структурування числівників, наприклад: «Числівник – це самостійна частина мови, що означає число, кількість предметів або порядок їх при лічбі й відповідає на питання скільки? котрий? Наприклад: *нуль, три, двадцять, чотири, семеро, п'ятий*. За значенням числівники поділяються на дві групи: кількісні й порядкові [8, с. 164].

Двоваріантність поглядів мовознавців і лінгводидактів в енциклопедії «Українська мова» відзначає і К. Г. Городенська, яка пише, що витлумачення порядкових прикметників як самостійної, семантично замкненої групи слів в українському мовознавстві «… почало утверджуватися з кін. 60-х рр. 20 ст., спочатку в академ. курсі «Сучасна українська літературна мова. Морфологія» (1969), а потім і в підручниках з морфології для вищих навч. закладів. У шкільних підручниках, словниках Ч. і досі подають як слова, що визначають кількість та порядок предметів при час лічби» [15, с. 793].

Загалом частини мови найбільш часто розглядаються «… як лексико-граматичні класи слів, кожний з яких характеризується: спільністю загальнокатегорійного (частиномовного) значення і граматичних властивостей: морфологічних категорій, системи форм словозміни (або її відсутності) та синтаксичних функцій, а також своєрідністю морфемного складу і словотворення» [12, с. 84], і питання їх розмежування насамперед розглядається при вивченні вступу до мовознавства і загального мовознавства.

Підсумуємо бачення числівника як частини мови на основі чотирьох названих М. Я. Плющ критеріїв.

Безперечно, основним для ідентифікації цієї частини мови вважається семантичний принцип, тобто значення кількості предметів або абстрактного числа. Закономірно заперечується віднесення до числівників іменників із кількісним значенням, вжитих у прямому або переносному значенні (***віз** (яблук), **купа** (зошитів), **ліс** (рук), **море** (сліз)*), які вказують на кількість, не пов'язану з числом, або не називають точної кількості, пов'язаної з числом, і мають морфологічні ознаки іменника, та відчислівникових іменників (*п'ятірка, трійка, десятка*), що мають категоріальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичні функції і суфікси іменника, та порядкових числівників (*третій, шостий, сімеадцятий*), які не набули ознак числівника, а мають усі ознаки прикметника (синтаксичний рід, число, відмінок і т. д.), і з цими положеннями погоджується більшість дослідників. Натомість супротив викликають пропозиції В. О. Горпинича не відносити до цієї частини мови так званих іменникових числівники (*нуль, тисяча, мільйон*), які є іменниками, тому що мають категорію роду, змінюються за числами, мають іменникові закінчення і вживаються з узгодженими

означеннями; неозначених числівників, які кваліфікуються як займенники (*кількanадцять, стонадцять*, а також *багато, чимало*), які вказують на неозначену кількість і виконують, по суті, дейктичну функцію; числівника *один* (*одна, одне, одні*), який, хоч і належить до числового ряду, але має всі ознаки прикметника (синтаксичний рід, число, відмінок); дробових (*дві третіх, одна ціла і сім десятих*) і складених (*двадцять сім, дві тисячі триста сорок чотири*) числівників, оскільки це не морфологічні одиниці, а синтаксичні словосполучення [7, с. 125–126], які хоч і вмотивовані, однак більше грунтуються не на семантичних, а на структурно-морфологічних особливостях.

Саме морфологічні ознаки числівників, попри те, що школярі починають їх засвоювати ще з початкових класів, залишаються одними з найскладніших у курсі морфології. На першому курсі здобувачі вищої освіти знову повертаються до правопису, вимови й відмінювання числівників під час вивчення практикуму з української мови, тому третьокурсники, усвідомивши перші три постулати (1) числівники *сорок, дев’яносто, сто* в усіх відмінках, крім називного і знахідного, мають закінчення ***-а***; 2) у назвах десятків відмінюється лише останній компонент: *сімдесять**ма***; 3) у назвах сотень відмінюються обидва складники: *шістдесять**мастами***), мають звертати увагу на додаткові особливості, як-от: паралельні закінчення числівників *сім*, *вісім* в орудному відмінку (*сімома* й *сьома*; *вісьмома* й *вісьма*); уніфікація відмінкових закінчень числівників при відмінюванні (*шістдесяти п’яти*, або *шістдесятьох п’тьох*, а не *шістдесяти п’ятьох*) тощо.

Загалом же філологи повинні розрізняти десять типів відмінювання числівників, наприклад: 1) *один* – за зразком займенника *той*; 2) *два, три, чотири*; 6) *нуль, тисяча, мільйон* і под. – за зразком іменників відповідних відмін і груп; 10) компоненти складених числівників відмінюються як відповідні прості чи складні [5, с. 349-357].

Зазначимо, що за дев’ятим зразком відмінюються і так звані займенникові числівники, до яких останнім часом мовознавці відносять кваліфіковані раніше як вказівні займенники *стільки, стільки-то*, питально-відносний *скільки*, заперечний *ніскільки* і неозначені *скільки-небудь, хтозна-скільки* та ін.

Синтаксичний критерій передбачає з’ясування синтаксичної ролі числівників, і це насамперед реалізується при вивченні синтаксису. Студенти усвідомлюють, що кількісні числівники в реченні (самостійно або в поєднанні з іншими словами) можуть бути підметами, обставинами (*Чотири ділиться на два*), присудками, додатками (*До двох додати три – буде п’ять*) та означеннями (*Дівчина володіє трьома мовами*), тобто числівник «… має, як іменник, повну парадигму синтаксичних функцій – суб’єктну, предикативну, атрибутивну, обставинну і об’єктну» [7, с. 123].

У курсі граматики варто звернути увагу і на характер сполучуваності числівника з іменником, за особливостями якого розмежовується теж десять груп, на зразок: власне кількісний числівник *один* (*одна, одно* і *одне*) узгоджується з опорним словом у роді, числі й відмінку (*одного учня*); дробовий числівник *пів* керує родовим відмінком однини іменників (*пів години*) і под.

Морфемно-словотвірні особливості числівників визначаються при вивченні розділу «Морфеміка і словотвір». Вони грунтується на розмежуванні структурно-морфологічних розрядів: простих, які переважно є непохідними (назви чисел другого десятка: *одинадцять – дев’ятнадцять* та окремі назви десятків: *двадцять, тридцять* теж вважаються простими, оскільки елементи *-надцять*, *-дцять* набули функції суфіксів), складних, утворених шляхом зрощення (*сімсот*) і складених, які є аналітичними утвореннями (*тридцять сім*).

При вивченні історико-лінгвістичних дисциплін (старослов’янської мови, історичної граматики української мови, історії української літературної мови) на числівник не звертається багато уваги. Зазначається, зокрема, що у грецькій, старослов’янській та церковнослов’янській мовах числівник був складником так званих імен, виділення яких «… ґрунтується на спільності граматичних категорій роду, числа і відмінка й охоплює іменники, прикметники, *числівники*, займенники» [16, с. 37]. Пізніше, як зазначав С. П. Бевзенко, «слова, що вживалися для позначення чисел, не становили окремого граматичного класу слів: вони своїми граматичними властивостями зближувалися з іменниками (починаючи з *п’яти* і далі) чи з прикметниками (до *чотирьох* включно)» [1, с. 13]. «У давньоруській мові числові назви мали вже абстрактне числове значення, але ще не становили собою окремої частини мови. За граматичними ознаками одні з них, зокрема *одинъ, одьно, одьна, дъва, дьвѢ, триє, три, чєтырє*, подібно до прикметників змінювалися за родами, числами і відмінками, залежно від форми означуваного ними іменника, а інші (*пѧть – дєсѧть, сѫто, тысѧча*) мали граматичні ознаки іменників, тобто належали до якогось одного роду і відмінювалися в однині, множині та двоїні» [1, с. 183].

Стилістична роль числівника, який загалом вважається стилістично нейтральною одиницею, полягає головним чином у забезпеченні точності та конкретності інформації, особливо в офіційних та наукових текстах, а в художньому мовленні – у створенні образності та експресії.

Одна з основних функцій числівників – інформативна. Наприклад, у науковому стилі ця частина мови використовується для точного називання кількості (при вимірах, розрахунках, поданні статистичних дані) або порядку (при класифікації, посиланнях на джерела); числівники також незамінні для передачі фактів, формул, дат, пропорцій.

В офіційно-діловому стилі нумеративи необхідні для фіксації дат, сум, номерів, кількості (у наказах, договорах, протоколах, звітах), забезпечуючи таким чином юридичну та ділову точність.

У публіцистичному стилі можливе використання числівників для подання статистики, фактів, результатів опитувань, що надає інформації вагомості та достовірності.

У художньому та розмовному стилях числівники можуть набувати образності, емоційності або використовуватися для посилення виразності. Зокрема, нумеративи можуть входити до складу фразеологізмів (***один** в полі не воїн, **п'яте** колесо до воза, **сьоме** небо*), що забезпечує образну характеристику довкілля. Збірні числівники (*двоє, семеро*) характерні переважно для розмовного й художнього стилів і не вживаються в науковому чи офіційно-діловому.

Певним чином пов'язаний зі стилістикою й курс «Теорія і практика наукових досліджень», де наявні і певні правила вживання числівників, на зразок: назви на позначень одиниць першого десятка зазвичай пишуться словами; кількісні числівники позначаються арабськими цифрами, а порядкові – римськими, особливо найменування століть і тисячоліть (можливе й додавання закінчення до цифри: *2-ий, 4-ого*).

Із культурою мовлення простежується тісний зв'язок української діалектології, адже в розмовах часто вживаються ненормативні наголошення числівників (*оди́надцять*), їхні деформовані форми (*шеїсят*), суржикові конструкції, особливо при відмінюванні (*семидесяти*).

Для спеціальності «Середня освіта» вагоме значення має опрацювання особливостей вивчення числівника на уроках рідної мови. Методика навчання практично не відрізняється від роботи з іншими частинами мови, але потрібно пам'ятати, що середня школа зберегла поділ нумеративів на кількісні й порядкові, чого майже немає у вищій.

Загалом у шкільній програмі з української мови вивчення числівника зосереджене на його граматичних (морфологічних і синтаксичних) ознаках, а також на правилах правопису та узгодження з іншими частинами мови.

Аналіз шкільних підручників різних авторів дав змогу зробити висновки, що майже всі дефініції цієї частини мови однотипні (Числівник – це самостійна частина мови, яка позначає число (*три, сто*), кількість предметів (*три столи*) і порядок предметів при лічбі (*третій день*)), як і розмежування числівників за значенням (кількісні відповідають на питання *скільки*? і поділяються на власне- кількісні (*сім, двадцять*), збірні (*двоє, семеро*), що часто вживаються з назвами осіб або малих істот, дробові (*дві третіх*), неозначено-кількісні (*кілька, багато*), а порядкові – відповідають на *котрий*? (*перший, сороковий*) і будовою (прості (*шість, шостий*), складні (*сімнадцять, триста*) і складені (*сто два, двадцять п'ятий*).

Особлива увага у школі приділяється відмінюванню числівників, оскільки воно є досить складним і має багато винятків. Характеризуються особливості відмінювання числівників *один* (за родами, числами та відмінками), *два*, *три*, *чотири*; відмінювання числівників від *п'яти* до *двадцяти* та *тридцять* (з м'яким знаком наприкінці); відмінювання числівників на ***-десят*** (*п'ятдесят*) та **-сот** (*п'ятсот*), де змінюються обидві частини; відмінювання складених числівників (змінюються всі слова); відмінювання порядкових числівників як прикметників (за родами, числами та відмінками), причому у складених порядкових числівниках змінюється лише останнє слово (*двісті двадцять **третій***); числівники *сто*, *дев'яносто*, *сорок* у непрямих відмінках мають лише одну форму – із закінченням ***-а***).

Також вивчається, як числівники функціонують у реченні (кількісний числівник у сполученні з іменником найчастіше виступає одним членом речення (найчастіше підметом або додатком), а порядковий виконує роль узгодженого означення) та як вони поєднуються з іменниками (після числівників *два*, *три*, *чотири* іменник стоїть у називному відмінку множини: *три **зошити***, а після числівників *п'ять* і більше іменник стоїть у родовому відмінку множини: *п'ять **зошитів***).

Традиційно шкільна програма містить вивчення складних правил правопису, зокрема вживання м'якого знака, написання порядкових числівників на ***-сотий, -тисячний*** тощо.

Таким чином, можна вважати доведеним факт наявності відмінностей у трактуванні сутності числівника, яка пропонується учням закладів загальної середньої освіти (розмежування кількісних і порядкових числівників) та закладів вищої освіти (віднесення порядкових числівників до прикметників).

За семантичними ознаками варто розрізняти означено-кількісні, неозначено-кількісні, дробові і збірні числівники. Розгляд у складі числівників неозначено-кількісних лексем мотивуємо тим, що вони все-таки більш реально вказують на кількість (наприклад, *декілька* – це не *кількадесят* і не *кількасот*), ніж займенники числівникового типу (*стільки* може бути кількість в одиницях, сотнях і навіть тисячах). Також до означено-кількісних відносимо слова *нуль, тисяча, мільйон, мільярд*, які чітко вказують на певне число і можуть входити до складу багатокомпонентних числівникових конструкцій, хоча й відмінюються як іменники [14, с. 176].

Поглиблені відомості про числівник як частину мови здобувачі вищої освіти, крім курсу сучасної української літературної мови (морфології, а також морфеміки і словотвору та синтаксису), отримують при вивченні практикуму з української мови, історико-лінгвістичних дисциплін, стилістики української мови. Критерії розмежування частин мови, зокрема і числівника, розглядаються на заняттях із вступу до мовознавства та загального мовознавства, а специфіка організації навчального процесу при вивченні числівника – з методики навчання української мови.

Більш детального розгляду потребує і питання вивчення в закладах вищої освіти займенників, прислівників, дієслівних форм та службових слів, які теж неоднаково трактуються на шкільному та університетському рівнях.

Використана література:

1. Бевзенко С. П. Історична морфологія української мови: нариси із словозміни та словотвору. Ужгород : Закарпатське обласне книжно газетне видавництво, 1960. 415 с.
2. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія : підручник. Київ : Либідь, 1993. 336 с.
3. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ : Пульсари, 2004. 398 с.
4. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ : Наукова думка, 1988. 256 с.
5. Городенська К. Г., Арполенко Г. П., Щербатюк Г. Х. Числівник української мови. Київ : Наукова думка, 1980. 136 с.
6. Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика сучасної української мови. Морфологія. Київ : видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
7. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник. Київ : Академія, 2004. 335 с.
8. Заболотний О. В., Заболотний В. В. Українська мова : підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ : Генеза, 2014. 256 с.
9. Івченко М. П. Числівники української мови. Київ : Видавництво Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка, 1955. 143 с.
10. Караман С. О., Караман О. С., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова. Київ : Літера ЛТД, 2011. 560 с.
11. Лукінова Т. Б. Числівники в слов’янських мовах: порівняльно-історичний нарис. Київ : Наукова думка, 2000. 370 с.
12. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : підручник. Київ : Слово, 2010. 328 с.
13. Стандарт вищої освіти України спеціальності 035 «Філологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затверджений наказом МОН України №869 від 20.06.2019 р. Київ, 2019. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf
14. Торчинський М. М. Числівник у системі частин мови: проблемні питання. *Славістичні студії: лінгвістика, літературознавство, дидактик*а. Хмельницький, 2023. Вип. 13. С. 159–180.
15. Українська мова. Енциклопедія / Редколегія: Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. Київ : Видавництво «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2004. 821 с.
16. Царалунга І. Б. Старослов’янська мова : навчальний посібник. Львів : Новий Світ–2000, 2007. 188 с.

References:

1. Bevzenko S. P. (1960). Istorychna morfolohiia ukrainskoi movy : narysy iz slovozminy ta slovotvoru [Historical Morphology of the Ukrainian Language : Essays on Inflection and Word Formation]. Uzhhorod : Zakarpatske oblasne knyzhno-hazetne vydavnytstvo. 415 p. [in Ukrainian].
2. Bezpoiasko O. K., Horodens'ka, K. H., & Rusanivs'kyi, V. M. (1993). Hramatyka ukrainskoi movy. Morfolohiia : pidruchnyk [Grammar of the Ukrainian Language. Morphology: Textbook]. Kyiv **:** Lybid. 336 p. [in Ukrainian].
3. Vykhovanets I. R., Horodenska K. H. (2004). Teoretychna morfolohiia ukrainskoi movy [Theoretical morphology of the Ukrainian language]. Kyiv : Pulsary. 398 s. [in Ukrainian].
4. Vykhovanets I. R. (1988). Chastyny movy v semantyko-hramatychnomu aspekti [Parts of speech in the semantic-grammatical aspect]. Kyiv : Naukova dumka. 256 s. [in Ukrainian].
5. Horodenska K. H., Arpolenko H. P., Shcherbatiuk H. Kh. (1980). Chyslivnyk ukrainskoi movy [Ukrainian language numeral dictionary]. Kyiv : Naukova dumka.. 136 s. [in Ukrainian].
6. Horodenska K. H., Zahnitko A. P., Sokolova S. O. (2017). Hramatyka suchasnoi ukrainskoi movy. Morfolohiia [Grammar of the modern Ukrainian language. Morphology]. Kyiv : vydavnychyi dim Dmytra Buraho. 752 s. [in Ukrainian].
7. Horpynych V. O. (2004). Morfolohiia ukrainskoi movy [Morphology of the Ukrainian language] : pidruchnyk. Kyiv : Akademiia. 335 c. [in Ukrainian].
8. Zabolotnyi O. V., Zabolotnyi V. V. (2014). Ukrainska mova : pidruchnyk dlia 6 klasu zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv [Ukrainian language: textbook for grade 6 of secondary schools]. Kyiv : Heneza. 256 s. [in Ukrainian].
9. Ivchenko M. P. (1955). Chyslivnyky ukrainskoi movy [Numerals of the Ukrainian language]. Kyiv : Vydavnytstvo Kyivskoho derzhavnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka. 143 s. [in Ukrainian].
10. Karaman S. O., Karaman O. S., Pliushch M. Ya. (2011). Suchasna ukrainska literaturna mova [Modern Ukrainian literary language]. Kyiv : Litera LTD. 560 s. [in Ukrainian].
11. Lukinova T. B. (2000). Chyslivnyky v slovianskykh movakh: porivnialno-istorychnyi narys [Numerals in Slavic languages: a comparative and historical essay]. Kyiv : Naukova dumka. 370 s. [in Ukrainian].
12. Pliushch M. Ya. (2010). Hramatyka ukrainskoi movy. Morfemika. Slovotvir. Morfolohiia [Grammar of the Ukrainian language. Morphemics. Word formation. Morphology] : pidruchnyk. Kyiv : Slovo. 328 s. [in Ukrainian].
13. Standart vyshchoi osvity Ukrainy spetsialnosti 035 «Filolohiia» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity, zatverdzhenyi nakazom MON Ukrainy №869 vid 20.06.2019 r. [Standard of higher education of Ukraine for specialty 035 "Philology" of the first (bachelor's) level of higher education, approved by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 869 dated June 20. 2019.]. (2019). Kyiv. URL : https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf [in Ukrainian].
14. Torchynskyi M. M. (2023). Chyslivnyk u systemi chastyn movy: problemni pytannia. [Numerals in the system of parts of speech: problematic issues]. *Slavistychni studii: linhvistyka, literaturoznavstvo, dydaktyka.* Khmelnytskyi. Vyp. 13. S. 159–180 [in Ukrainian].
15. Ukrainska mova. Entsyklopediia [Ukrainian language. Encyclopedia]. (2004) / Redkolehiia: Rusanivskyi V. M., Taranenko O. O., Ziabliuk M. P. ta in. Kyiv : Vydavnytstvo «Ukrainska entsyklopediia» imeni M. P. Bazhana. 821 s. [in Ukrainian].
16. Tsaralunha I. B. (2007). Staroslovianska mova [Old Church Slavonic] : navchalnyi posibnyk. Lviv : Novyi Svit–2000. 188 s. [in Ukrainian].

M. Torchynskyi, N. Torchynska, V. Shymanska. The numeral as an object of interdisciplinary study in the training of philologists

The article is devoted to the analysis of the controversial status of the numeral in Ukrainian linguistics and the specifics of its interdisciplinary study within the system of professional philology education. The authors emphasize that despite its relatively small number of lexemes, the numeral is a crucial peripheral part of speech for conveying quantitative information.

The differential features of the numeral as a full-meaning inflected part of speech are determined; it denotes a definite/indefinite quantity or an abstract number. The article traces the history of this word class distinction and the modern view of the numeral by leading grammarians, who reject the existence of ordinal numerals, proposing to classify them as ordinal adjectives. The researchers stress the need to consider this key discrepancy between the secondary school curriculum (which retains the division into cardinal and ordinal) and the university curriculum (which assigns ordinals to adjectives).

The main objective of the study is to demonstrate how the numeral integrates into the interdisciplinary learning process for Bachelor-level philology students. It is established that information about the numeral is deepened through the study of a number of linguistic and linguodidactic courses: Morphology (semantic, morphological, word-formation criteria, complex inflection rules), Syntax (syntactic role, combinability), Practical Course (orthographic and orthoepic norms), Historical and Linguistic Disciplines (evolution of status), Stylistics/Speech Culture (stylistic role, dialectal forms), and Methodology of Teaching Ukrainian Language (the specifics of presenting the material in secondary schools and resolving contradictions).

The authors argue that the interdisciplinary approach in higher education must prevent material duplication, focusing on the fundamental characteristics that are best manifested within each course, and ensuring a unified scientific vision of this part of speech.

Key words: *interdisciplinary study, cardinal numerals, morphemic structure, morphological features, numeral, ordinal adjectives, syntactic role, training of philologists.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 29.09.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 31.10.2025
Дата публікації: 28.11.2025